

מראי מקומות- בבא בתרא נ"ו

שדה דמכאן ראי' לשי' תוס' בע"ז (כא). דכל הנפק"מ בין כיבוש יחיד לכיבוש רבים הוא רק בחו"ל, אבל בא"י גופא אין שום נפקותא בין כיבוש יחיד לכיבוש רבים, ולכן יש נפק"מ במה שהקב"ה הראה למשה, דאז אפי' אם רק כבשו אותו כיבוש יחיד יהי' מחויב במעשרות. אלא שהביא דשי' הרמב"ם הוא דאפי' בא"י לא מהני כיבוש יחיד לחייבו במעשרות, וא"כ הדרה קו' לדוכתי', למאי נפק"מ במה שהראה הקב"ה למשה. וכ' דצ"ל דאף הרמב"ם יודה דסוגיין ס"ל דכיבוש יחיד שמי' כיבוש, אלא דלא קיי"ל כסוגיין, ולדינא אין נפק"מ במה שהראה ד' למשה, ולכן לא הביא הרמב"ם הלכה זו לדינא. וע"ע בחזון איש (שביעית ג', ט"ז) שתי' א' דהא דאמרי' דכל מקום שכבשו יש לה דין א"י, דין זה לא נהג בבית שני, שלא הי' כל ישראל על אדמתם וחסרו האורים ותומים, (ב) דמה שהוא א"י יש מצוה לקדשה, (ג) דמה דאמרי' חייב במעשר היינו או דאורייתא או דרבנן [ולכא"ו] כוונתו בזה דאפי' אם לא כבשום, יהי' עכ"פ חייב מדרבנן כיון דהראהו הקב"ה למשה]. וע"ע בפרשת דרכים (דרך הקודש דרוש שישי) בביאור מימרא זו באריכות.

(ד) **היו שנים מעדיין אותו שאכלה ג' שנים ונמצאו זוממים, משלמין לו את הכל- הק' הריטב"א**, אי לאחר גמר דין הוא, א"כ הו"ל המחזיק מוחזק בה מיד, וא"כ הו"ל כאשר עשה. וכ' מרבני צרפת שאין אומרים בממון כאשר זמם ולא כאשר עשה, דהא אפשר בחזרה (וכשי' תוס' בב"ק), ולפ"ז א"ש. ועוד תי' דהכא כשהי' המחזיק חוץ לקרקע כשדן עליו, ואחר שנגמר הדין הוזמו עדים קודם שהורידוהו שם, וזה חשיב כאשר זמם ולא כאשר עשה.

(ה) **משלמין לו את הכל- כ' הריטב"א** דמה דקתני שמשלמין את הכל היינו דצריכים לשלם גם הפירות להמרי קמא. וכ' דלכא"ו אי"ז נכון, דהא אם אין עדים אחרים שאכל המחזיק הפירות, א"כ יכולים לטעון דלא הפסידו המרי קמא כלום, דגם בלא עדותן לא הי' יכול לתבוע ממנו פירות. וכ' שצ"ל שיש

(א) **אביי אמר אפי' כרמלית, אבל פיסלא לא- פי' הרשב"ם**, דחתיכת עץ או עמוד שאינו גבוה י' וכו', דהוי מקום פטור, דאפי' מדרבנן מותר לטלטל מתוכו לרה"ר, וכן לרה"י, ולכן בטל לגמרי להכא ולהכא, ולכן כיון דאפי' מדרבנן ליכא מקום חשוב של ד', לא הוי הפסק. אולם ע' ביד רמה (סוף אות רמח) דכ' דלענין חיוב חטאת דאורייתא, דסוגיין מיירי בה, אין שייך לחלק בין כרמלית למקום פטור, דאין חילוק בין כרמלית למקום פטור מדאורייתא, וכמו דכרמלית מפסקת כיון דמן התורה דינה חלוק הוא מרה"ר, כן מקום פטור מפסקת. ומה דפיסלא אינה מפסקת, היינו כגון עמוד גבוה ט' טפחים וד' אמות שהוא ברה"ר, שדינה כדין רה"ר, אינה מפסקת, אע"פ שהמקום חלוק מרה"ר. ורבא ס"ל דאפי' פיסלא מפסקת לענין חיוב חטאת. וליישב שי' הרשב"ם, דלכא"ו ק' מ"ש כרמלית ממקום פטור מה"ת, כ' בקובץ שעורים (רמ"ז) דכיון דרבנן אסרוה לכרמלית, מוכח דיש לו חשיבות מקום גם מדאורייתא, דאם לא הי' לו חשיבות מקום כלל, לא היו חכמים אוסרין אותה, ולכן שפיר חלוק ממקום פטור לענין הפסק.

(ב) **ורבא אמר אפי' פיסלא- כבר הבאנו (נה:)** דברי הרמב"ן דכ' דדוקא לענין שבת אמרי' דפיסלא מפסיק, אבל לענין נכסי הגר אין לך דבר שאינו קבוע ומפסיק, ואע"ג דהפסק דגר קיל מהפסקה דשבת, כדאמרי' לעיל, דמצר מפסיק לענין נכסי הגר אבל לא לענין שבת, הנ"מ לענין מצר וחצר דקביעי, אבל פיסלא לא. אולם ע' ברמב"ם (זכי' א', י"א) שכ' דכל המפסיק רשויות שבת מפסיק בנכסי הגר, ומדבריו מבואר דלעולם נוח להפסיק בנכסי הגר יותר מלהפסיק לשבת, וע' בראב"ד שם שחולק על הרמב"ם וס"ל דאין תלויים זב"ז.

(ג) **כל שהראהו הקב"ה למשה חייב במעשר, וכו'- יש לע'**, מהו הנפק"מ אם הקב"ה הראה למשה או לא, הרי אם כבשו אותו, אז אפי' בחו"ל חייב במעשר, ואם לא כבשו אותו, אז אפי' בא"י אינו חייב במעשר. וכ' המרומי

שראו עדותן לא הי' שייך לראות יותר מזה, לכן אי"ז נחשב חצי דבר. **וע' ברשב"א** שהביא תי' זו מהראשונים, ותמה עליו, "דמ"מ התורה דבר ולא חצי דבר אמרה, ומה לי שהיו יכולים לראות בזמן אחד או לא, מ"מ עדות דבר שלם בעינן". ותי' **הקובץ שעורים** (רנ"ה), "ואפשר לומר, דס"ל לרשב"ם דפסול חצי דבר אינו בהגדה אלא בהראי', דראיית חצי דבר היא ראייה פסולה, ולא מיקרי חצי אלא אם יש דבר שלם, והעד לא ראה אלא חצי, אבל היכא דליכא טפי מחצי, הוא דבר שלם".

וע' בנתיבות (סי' כ"ה, כללי תפיסה אות ז', ד"ה ולפענ"ד) שנקט דמה דאמרי' דהיכא דהעדים ראו כל מה שהיו יכולין לראות לא הוי חצי דבר, היינו דראו כל מה שהי' שייך לראות באותו זמן. ואפי' אם נאנסו ולא ראו מה שבעצם הי' שייך לראות באותו זמן, זה ג"כ נחשב חצי דבר. אבל מדברי **הבאר יצחק** (אה"ע ח', ענף ב', ד"ה ומה"ט) מבואר דהחסרון בחצי דבר הוא משום שהי' ביכלתם לראות יותר, אבל אם לא הי' שייך להם לראות יותר, אף באותו זמן, מ"מ אי"ז נחשב חצי דבר.

זה הוא לשי' הרשב"ם, אולם **תוס' פ"י באור"א**, דמה דעדות על גבה וכריסה נחשב חצי דבר, היינו משום דאין העדות מועלת כלום בלא עדות על השער האחר. משא"כ לגבי עדות על שנה א', מהני עדותן לחייב המחזיק לשלם פירות אם לא יהי' לו חזקה (אף שלא הי' זה כוונתם בעדותם, וכמש"כ לעיל מזה, דאינם יכולים לטעון שבאו לחייב המחזיק לשלם פירות, דאם היו יכולים לטעון כן יהי' פטורים מלשלם להמר"ק), וא"כ אי"ז נחשב חצי דבר. **וע"ע ברש"י בב"ק** (ע: ד"ה

אכתי), דמשמע דג"כ בא ליישב קו' זו, וכ' "אבל לגבי חזקה כולן מעידין שהי' מוחזק בה". **וע' בברכת שמואל** (ב"ב מ"ט, א') שהביא מהגר"ח שביאר דברי רש"י ע"פ דברי הרמב"ן דס"ל דבעצם בשעה א' הוה חזקה, אלא הריעותא דאחיה לי שטרך מרעא את החזקה, ולכך הוה דבר שלם, דבשנה א' ג"כ איכא חזקה, וא"כ בעצם מעיד על חזקה, אם לא משום הריעותא נולכאו צע"ק, מה לי דבעצם הי' שייך חזקה בלא הריעותא, הרי סכ"ס עדות על שנה א' אינו כלום למעשה, וצ"ע. ועוד כ' נוסח אחרת בביאור דברי רש"י, דכיון דמעידין על החזקה, דהיינו

עדים אחרים שאכל מקצת שלש שנים, ואותן פירות משלמין לו, שאותן היו רוצין להפסידו ע"י עדותן (ואף דאין משלמין "כל" הפירות, מ"מ הרי כוונת המשנה הוא רק שמשלם כל מה שהי' מפסידו בעדותן, בין בקרקע ובין בפירות, ומה שנקט לשון הכל, ע' בנ"י ל). בדפיו), שג"כ נקט שאינו אוכל כל הפירות, וכ' דמה שנקט המשנה לשון "כל", היינו משום דבעי למיתני סיפא דמשלשין ביניהן, קתני ברישא דמשלם הכל).

(ו) **למעוטי א' אומר א' בגבה וא' אומר א' בכריסה- א' בקובץ שעורים** (רנ"ג), דמבואר בסוגיין דצריכין עדות כשרה להעיד על ב' שערות. וק', הא קי"ל (אה"ע קנ"ה) דאפי' נשים נאמנים לומר שיש לה ב' שערות. והביא מהשער **משפט** (סי' ל') ליישב, דהכא מיירי שמעידין על העבר, וא"כ אי"ז מילתא דעבידא לגלויי, ולכן צריך דוקא עדות מעליא (אבל אה"נ, אם היו מעידים דעכשיו יש לה ב' שערות, ה"נ יהיו נאמנים). אבל הק' דכ"ז א"ש רק לשי' המרדכי ביבמות, דס"ל דנאמנות של נשים הוא משום מלתא דעבידא לגלויי, אבל לפי הריב"ש (קפ"ג) דס"ל דנאמנים משום חזקה דרבא, דכיון דהגיעה הנערה לסימנים, מסתמא יש לה שערות, והעדים רק מחזקים מה שאנו סוברים בלא"ה, א"כ מאי איכא למימר, מ"ש כאן דבעינן ב' עדים כשרים. וצידד דאולי מיירי באין שנותיה ידועות, דאז ליכא חזקה דרבא, אלא דאי"ז פשוט, דהרמב"ן נסתפק אם שערות מהני בכלל בכה"ג. ולכן כ' דאפשר לצייר דליכא חזקה דרבא כדאי' בתוס' לקמן (קנ"ד, ד"ה ועוד).

(ז) **אלא למעוטי שנים אומרים א' בגבה ושנים אומרים א' בכריסה- פ"י הרשב"ם**, דהחילוק בין שנים אומרים בגבה ושנים שרואים א' משני חזקה, היינו דהב' שערות על כרחין היו שם בבת אחת (דאל"ה אינם סימני גדלות), ולכן כיון שלא העידו אלא על א' מהן, הוי חצי דבר, דהעיד על חצי של מה שהי' יכול לראות באותו זמן. משא"כ במעיד על א' משני חזקה, הרי לא הי' שייך לראות הב' שנים אלא בזה אחר זה, וא"כ אף דלא ראו כל א' מן הכתות אלא שנה א', כיון דבשעה

קיץ תשפ"ד

דאזאל בשדה זז כאילו הוא שלו, ואם לא
נעשית שום דבר אחר שתצא מרשותו, יהי' לו
חזקת ג' שנים, א"כ ממילא אי"ז נחשב חצי
דבר.

To receive via email, or for הערות, please email mareimekomos@gmail.com